
Dr Emilija LAZAREVIĆ
Institut za pedagoška istraživanja
Beograd

Izvorni naučni rad PEDAGOGIJA LXI, 4, 2006. UDK: 376.36
--

LEKSIČKO JEZGRO U JEZIKU DISFAZIČNE DECE¹

Rezime: U radu su izloženi rezultati ispitivanja leksičko-semantičkog razvoja sa aspekta bogaćenja i sazrevanja dečjeg rečnika, odnosno ispitivanja načina na koji deca sa razvojnom disfazijom formiraju paradigmatičke skupove leksema u strukturi leksikona. Uzorak je sačinjen od 160 ispitanika na uzrastu od sedam do trinaest godina, koji su podeljeni u dve grupe: eksperimentalnu grupu sa 60 ispitanika (deca sa razvojnom disfazijom posle završenog logopedskog tretmana) i kontrolnu sa 100 ispitanika (deca sa normalnim govorno-jezičkim razvojem). Ispitivanje je sprovedeno Leksičko-semantičkim testom –suptest Leksičko jezgro, autora Z. Kašić. Potpuno razumevanje jezičkog sadržaja leksema, od čijeg se jezgra polazi, osnovni je uslov za proširivanje i bogaćenje rečnika. Rezultati istraživanja pokazali su da deca sa razvojnom disfazijom posle završenog logopedskog tretmana ispoljavaju teškoće pri korišćenju morfološkog mehanizma (zajedničko leksičko-semantičko jezgro + tvorbeni obrasci derivacije i kompozicije u svom aktivnom rečniku). Takođe, rezultati istraživanja ukazuju na činjenicu da je rečnik dece sa razvojnom disfazijom znatno siromašniji i nezreliji u odnosu na rečnik ostalih vršnjaka.

Cljučne reči: jezički razvoj, razvojna disfazija, leksičko-semantički nivo, leksičko jezgro, logopedski tretman, redovna osnovna škola.

Uvod

Govorno-jezički razvoj utiče na celokupni (intelektualni, emocionalni i socijalni) razvoj deteta. Jezik i govor čine zajedno celinu koja se naziva jezičkom delatnošću i spada u red osnovnih i nužnih ljudskih delatnosti i ta osnovna namena jezičke delat-

---

¹ Članak predstavlja rezultat rada na projektu »Obrazovanje za društvo znanja«, broj 149001 (2006–2010) čiju realizaciju finansira Ministarstvo nauke i zaštite životne sredine Republike Srbije.

---

nosti zasniva se na uspostavljanju komunikacije među ljudima (Škiljan, 1978). U svim situacijama jezičkog komuniciranja, jezički sistem se stavlja u pokret i realizuje, a realizacija jezika jeste govor. Jezik i govor stoje u odnosu koda i poruke, sistema i procesa, govor je jezik u akciji (Bugarski, 1991). Za normalni govorno-jezički razvoj, potreban je niz organskih, psihičkih i sredinskih činilaca: dobar sluh, formiran artikulacioni aparat, morfološka i funkcionalna zrelost mozga, inteligencija i sposobnost mišljenja, socijalni govorni uzor (često presudan za razvoj govornih sposobnosti), emocionalna stanja, pohvala, govorna kultura sredine i »sve ono čime se dete bavi, sa čim dolazi u dodir. Celokupno njegovo iskustvo odražava se i na njegov jezik i brzinu razvoja, jer jezik prati celokupnu praksu i deteta i čoveka, sve ono što rade i doživljavaju« (Panić, 1990). Govorno-jezički razvoj deteta odvija se usvajanjem fonoloških, morfoloških, sintaksičkih, leksičkih i semantičkih pravila. Proces usvajanja jezika sredine, karakteriše reagovanje na govor iz okoline, podražavanje tog govora i izgovaranje pojedinih reči (koje mogu imati i svojstvo rečnika), dvočlanih izraza i na kraju širih konstrukcija. U ovom procesu dete ne usvaja samo gotove reči, a pogotovo ne rečenice, već sistem pravila, odnosno neku vrstu programa za stvaranje rečenica i izraza koje nikada nije čulo. Govorno-jezički razvoj ne završava se sa petom godinom ili polaskom deteta u školu. Složeniji elementi u okviru svih jezičkih nivoa usvajaju se i posle pete godine. Jezička kompetencija znatno se proširuje na kasnijem predškolskom i na ranom školskom uzrastu i u okviru morfoloških procesa – kompozicije, derivacije i fleksije kao najvažnijih načina kombinovanja morfema, što predstavlja produktivne mehanizme u bogaćenju rečnika. Leksičko-semantiki razvoj nastavlja se kroz školski period i traje tokom celog života odrasle osobe. Za razliku od fonologije i gramatike, on nije završen ni kada deca uđu u tinejdžerske godine, jer uvek ima novih reči koje treba naučiti. Leksikon svakog svakog pojedinca je promenljiv, a njegov razvoj je uslovljen mnogim činiocima kao što su: uzrast, iskustvo, sredina i intelektualne sposobnosti.

Deca sa govorno-jezičkim poremećajima, koje definišemo kao razvojna disfazija, ispoljavaju teškoće u razvoju fonološkog, morfološkog, sintaksičkog, leksičko-semantičkog i pragmatičkog nivoa. Pod terminom disfazija, podrazumeva se patološki razvoj govora i jezika kod dece, čiji uzrok nije oštećenje mozga. Da bi se što jasnije ukazalo na prirodu ovog poremećaja, terminu disfazija pridodata je reč »razvojna«, tako da u stvari razvojna disfazija označava poremećaje govora i jezika razvojne etiologije. Disfazija, kao razvojni poremećaj, podrazumeva odsustvo drugih smetnji koje bi mogle biti osnova usporenog ili ometenog usvajanja govora, tako da na primer, oštećenje sluha, vidljiva cerebralna patologija, mentalna zaostalost ili socijalna deprivacija, isključuju ovu dijagnozu. Prema Vladislavljević (1987) razvojne disfazije predstavljaju složen sindrom fizioloških, lingvističkih, edukativnih i socijalnih problema s osnovnim poremećajem u verbalnoj komunikaciji. Razvojna disfazija u suštini je jezički poremećaj, odnosno poremećaj dubinskih jezičkih struktura, jer pored teškoća s formiranjem glasova, zahvata rečnik (leksiku), semantiku, morfologiju, gramatiku i sintaksu. Pored ozbiljnog nedostatka glasova, težište problema ne leži prvenstveno u glasovima, već u nemogućnosti izgradnje jezičkog sistema. Saznanja o ovim govorno-jezičkim poremećajima ukazuju da oni mogu imati značajan uticaj na buduće školovanje. Deca sa razvojnim jezičkim poremećajima mogu ispoljavati probleme prilikom savladavanja nastavnih planova i programa.

Formiranje rečnika, njegovo bogatstvo i zrelost, označava oblik govornog i jezičkog ponašanja ličnosti. S obzirom na to da deca sa razvojnom disfazijom imaju teš-

---

koće koje zadiru u strukturu leksikona, postavlja se pitanje da li deca sa razvojnom disfazijom i posle završenog logopedskog tretmana, na mlađem školskom uzrastu, imaju sniženu sposobnost korišćenja tvorbenih obrazaca kompozicije i derivacije, kao najvažnijih načina kombinovanja morfema, koji ujedno predstavljaju produktivne mehanizme u bogaćenju rečnika.

Metodologija istraživanja

Cilj istraživanja

U skladu sa postavljenim predmetom istraživanja, formulisali smo cilj našeg istraživanja: ispitati da li postoje razlike pri korišćenju morfološkog mehanizma: zajedničko leksičko-sematičko jezgro + tvorbeni obrasci derivacije i kompozicije između ispitanika sa razvojnom disfazijom koji su završili logopedski tretman i ispitanika koji imaju normalni govorno-jezički razvoj.

Uzorak ispitanika

Istraživanje je obavljeno na populaciji dece školskog uzrasta starosti od 7 do 13 godina. Hronološki uzrast deteta računali smo datumom ispitivanja. Uzorak je činilo 160 ispitanika koji su podeljeni u dve grupe – eksperimentalnu i kontrolnu. Eksperimentalna grupa je bila sastavljena od 60 ispitanika koji su bili zavedeni u logopedskoj dokumentaciji pod dijagnozom razvojna dysphasia, bili su obuhvaćeni logopedskim tretmanom, završili su tretman i pohađaju redovne osnovne škole u Beogradu. Kontrolnu grupu sačinjavalo je 100 ispitanika sa normalnim govorno-jezičkim razvojem iz redovne Osnovne škole »Gavrilo Princip« u Zemunu. E-grupa i K-grupa ujednačene su po uzrastu i nivou kognitivnog funkcionisanja.

Instrumenti istraživanja

Da bismo ispitili jezičku sposobnost kod dece sa razvojnom disfazijom posle završenog logopedskog tretmana, kao i dece sa normalnim govorno-jezičkim razvojem, upotreбили smo Leksičko-semantički test – Suptest Leksičko jezgro, autora Z. Kašić (1996). Ovaj suptest omogućava ispitivanje leksičko-semantičkog razvoja s aspekta bogaćenja i sazrevanja dečjeg rečnika, odnosno ispitivanje načina na koji se formiraju paradigmatički skupovi leksema u strukturi leksikona. Primena ovog supresta omogućava saznanje o tome kako deca u svom aktivnom rečniku koriste morfološki mehanizam: zajedničko leksičko-sematičko jezgro + tvorbeni obrasci derivacije i kompozicije. Namenjen je za ispitivanje na mlađem školskom uzrastu, a može se koristiti i prilikom ispitivanja individualnih jezičkih sposobnosti odraslih osoba. Suptest se sastoji iz šest ajtema, reči koje istovremeno predstavljaju šest gramatičkih vrsta reči koje pripadaju otvorenoj klasi: kuća – imenica, tri – broj, učiti – glagol, svoj – pridevska zamenica, crn-pridev, i sada – prilog. Pre početka rešavanja testa ispitanici dobijaju uputstvo o načinu rešavanja: »Navedi što više reči u kojima se nalazi navedena reč.« Uz navedeno uputstvo ispitanik dobija primer leksičkog skupa za reč zima – zimski, zimzelen, zimovati, zimnica, zimogrožljiv, zazimiti, prezimiti... Rešavanje testa bilo je individualno, a vremensko ograničenje nije postojalo. Dobijeni odgovori svrstavani su u dve katego-

rije odgovora: odgovarajuće i neodgovarajuće lekseme. Odgovarajuće lekseme (OL) jesu lekseme koje formiraju leksički skup sa zajedničkim leksičko-semantičkim jezgrom i one su vrednovane. Neodgovarajuće lekseme (NL) su: drugi oblik iste reči, homonimno leksičko jezgro, sinonimi, sintagmatske asocijacije (npr. učiti – učiti istoriju) i druge vrste asocijacija i one nisu vrednovane.

Rezultati istraživanja

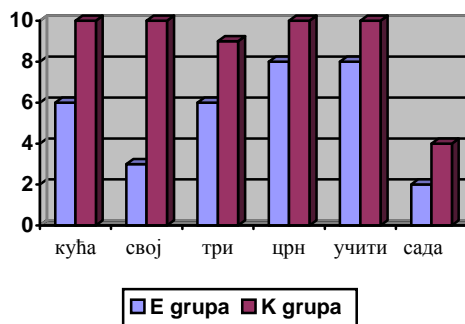
Sposobnost dece sa razvojnom disfazijom na leksičko-semantičkom nivou ispitivana je sa aspekta korišćenja mehanizma zajedničko leksičko-semantičko jezgro + tvorbeni obrasci derivacije i kompozicije u aktivnom leksikonu. Podaci dobijeni na ovom suptestu svrstani su u dva niza rezultata. Prvi niz čine odgovarajuće lekseme (OL), a drugi neodgovarajuće lekseme (NL). Dobijeni rezultati izloženi su preko analize leksičkih skupova formiranih oko semantičkog jezgra pojedinih vrsta u okviru otvorene klase reči. Rezultati su bili obrađeni procentualno i drugim statističkim postupcima: aritmetička sredina, interval varijacije, standardna devijacija, koeficijent varijacije, Mann-Whitneyev U test, značajnost razlika u procentualnoj zastupljenosti.

Tabela br. 11: Rezultati E (n=60) i K (n=100) grupe prema odgovorima na suptestu Leksičko jezgro

ZNAČAJNOST RAZLIKA IZMEĐU »E« I »K« GRUPE za OL	
1. ajtem – imenica kuća	Mann Whitneyev U test=1055; p<0.001
2. ajtem – zamenica svoj	Mann Whitneyev U test=427; p<0.01
3. ajtem – broj tri	Mann Whitneyev U test=1410; p<0.001
4. ajtem – pridev crn	Mann Whitneyev U test=988.5; p<0.001
5. ajtem – glagol učiti	Mann Whitneyev U test=1362; p<0.001
6. ajtem – prilog sada	Mann Whitneyev U test=375.5; p<0.001

Na osnovu dobijenih podataka vidimo da je ostvarena statistički značajna razlika prilikom rešavanja svih ajtema ovog suptesta. Ispitanici K-grupe bili su uspešniji pri rešavanju celog testa.

Grafikon br. 1: Maksimalna vrednost OL ispitanika E i K grupe na svim ajtemima subtesta - Leksičko jezgro

---

Brojnost OL ispitanika E i K grupe za sve ajteme ovog testa prikazana je grafikonom 1.

Iz Grafikona 1 možemo videti da su mnogo uspešnji pri rešavanju ovog supresta bili ispitanici K-grupe, jer su formirali brojnije leksičke skupove OL korišćenjem mehanizma zajedničko leksičko jezgro + tvorbeni obrasci derivacije i kompozicije, za svaki zadati ajtem. Ispitanici sa normalnim govorno-jezičkim razvojem formirali su sledećim redosledom po veličini leksičke skupove: na istom mestu po uspešnosti su imenica *kuća*, zamenica *svoj*, pridev *crn*, glagol *učiti*, zatim broj *tri*, a na poslednjem mestu je prilog *sada*. Ispitanici E- grupe, deca sa razvojnog disfazijom posle završenog logopedskog tretmana, bili su manje uspešni u odnosu na svoje vršnjake sa normalnim govorno-jezičkim razvojem. Maksimalne vrednosti formiranih leksičkih skupova kod njih su sa sledećim redosledom po veličini: glagol *učiti*, pridev *crn*, broj *tri*, imenica *kuća*, zamenica *svoj*, a najviše teškoća im je zadao prilog *sada*.

Obe grupe ispitanika formirale su najlakše i najopširniji leksički skup za glagol i pridev, što možemo objasniti činjenicom da »/.../ i pored toga što je glagol apstraktna i nesamostalna reč, njegovo centralno sintaksičko mesto obezbeđuje relativno dobro dečije snalaženje u glagolskom leksičkom skupu« (Kašić, 1996). Međutim, ispitanici K grupe formirali su znatno brojnije leksičke skupove i pokazali da se lakše snalaze u identifikovanju semantičkog jezgra zadate lekseme.

Ajtem imenica *kuća* za ispitanike K-grupe nije predstavljalo teškoću, ali leksičko jezgro broja *tri* rešili su sa znatno manjim leksičkim skupom OL. Ispitanicima E-grupe oba ajtema su predstavljala teškoću. Manji leksički skup za ajtem-broj *tri* možemo objasniti apstraktnošću broja kao vrste reči, što je svakako uticalo na identifikaciju zajedničkog semantičkog jezgra broja tri i njegovog leksičkog skupa.

U formiranju leksičkog skupa oko lekseme *svoj* E-grupa ispitanika je bila relativno uspešna. Najlošije rezultate u identifikovanju zajedničkog semantičkog jezgra priloga *sada* ostvarile su obe grupe. Podaci do kojih smo došli sa manjim odstupanjima (za ajtem – glagol *učiti* i pridev *crn* koji su u našem istraživanju bili na prvom mestu po uspešnosti i za ajtem – imenicu *kuća* koji je bio u našem istraživanju na trećem mestu po uspešnosti) uglavnom su u skladu sa istraživanjem Zorke Kašić koja je ispitala ulogu semantičkog jezgra lekseme u bogaćenju aktivnog dečijeg rečnika osmogodišnjaka i desetogodišnjaka (Kašić, 1996).

Opšti je zaključak, kada posmatramo ukupan rezultat na celom testu, da postoje statistički značajne razlike između ispitanika E-grupe i K-grupe u prosečnom broju OL (odgovarajućih leksema) za sve ajteme. Bolji rezultati koje su postigli ispitanici K-grupe ukazuju na kvalitetniji leksičko-semantički razvoj i bogatiji dečji rečnik u odnosu na njihove vršnjake iz E-grupe. Podaci o prosečnim vrednostima za svaki ajtem pojedinačno, kao i podaci o minimalnom i maksimalnom broju ponuđenih OL, govore o izraženim razlikama u veličini formiranih leksičkih skupova kod različitih vrsta reči, kao i o individualnim razlikama u okviru obe grupe.

Ono što smo mogli zaključiti analizom dobijenih podataka jeste činjenica da su ispitanici K-grupe na celokupnom testu bili uspešnji, što ukazuje na zrelost i bogatstvo njihovog leksičkog fonda. Na osnovu dobijenih podataka možemo reći da je struktura rečnika kod ispitanika E-grupe uprošćena, njihov rečnik je siromašniji po broju reči koje su nosioci značenja u odnosu na njihove vršnjake (K-grupa).

Zaključci

Komparativnom analizom sposobnosti korišćenja mehanizma leksičko-semantičko jezgro + tvorbeni obrasci derivacije i kompozicije u bogaćenju aktivnog leksikona dece sa razvojnom disfazijom i dece sa normalnim govorno-jezičkim razvojem na osnovnoškolskom uzrastu mogu se izvesti određeni zaključci:

- Bolji rezultati ispitanika K grupe, koje su ostvarili na svim ajtemima, ukazuju na njihov značajno bogatiji rečnik. Usvojen rečnik pomaže im da usvoje asocijacije između reči i objekata.
- Potpuno razumevanje jezičkog sadržaja lekseme, od čijeg se jezgra polazi, osnovni je uslov za proširivanje i bogaćenje rečnika. Deca sa razvojnom disfazijom, nemaju adekvatno identifikovanje leksičko-semantičkog jezgra broja, a pogotovo pridevskih zamenica i priloga, što utiče na znatno siromašniji i nezreliji rečnik ove dece u odnosu na njihove vršnjake, te mehanizam leksičko jezgro + tvorbeni obrasci derivacije i kompozicije ne koriste adekvatno u funkciji bogaćenja rečnika.
- Deci sa razvojnom disfazijom i posle završenog logopedskog tretmana nedostaje bogatstvo rečnika, pa se pravom pojmu približavaju na osnovu svog iskustva. Kod ove dece značenje reči se sporije razvija, a značenja kojima raspolažu često se nalaze samo na nivou predstava.
- Deca sa razvojnom disfazijom imaju smanjeno razumevanje značenja reči i njihove jezičke upotrebe, a to ih vodi ka oskudnijoj mogućnosti generisanja različitih značenja iz iste reči, što povlači i slabije značenje kroz gramatičke kategorije, a time i slabiju razvijenost leksičko-semantičkog i sintaksičkog nivoa.

Deca sa razvojnom disfazijom imaju teškoće da otkriju i po jedno značenje reči, retko su u mogućnosti da pronađu drugo, imaju teškoće da obrazuju leksičke skupove sa njegovim osnovnim značenjem. Lakše im je da objasne značenje neke reči nego da je aktivno iznađu i upotrebe.

Struktura rečnika kod dece sa razvojnom disfazijom je uprošćena, smanjena mogućnost upotrebe reči ima za posledicu mnogo siromašniji, nezreliji i neadekvatan leksički fond.

Pedagoške implikacije

Budući da je dečji kognitivni razvoj u interakciji sa razvojem rečnika i da rečnik nije samo broj reči nego mogućnost njihovog komponovanja u misaone celine, ovo je veoma značajno pitanje kome treba posvetiti pažnju. Usvojeni pojmovi proizvod su mišljenja, a ako dete koristi pojmove koji mu nisu jasni, onda ni sama upotreba reči ne može biti adekvatna. Sticanje sposobnosti za dekodiranje reči i rečenica je veoma značajno jer ono unapređuje dečje razumevanje i asimilaciju njegove okoline, njegove sopstvene percepcije, interakciju sa drugima i njegovih bitnih akedemskih sposobnosti. Bogat leksički fond utiče i na bolju mogućnost komunikacije, a rezultati ovog istraživanja upućuju na to da deca sa razvojnom disfazijom i posle završenog logopedskog tretmana imaju nezreo leksički fond, što svakako ima značajan uticaj na njihovu sposobnost komunikacije. Neadekvatna komunikacija utiče na kvalitet interpersonalnih odnosa deteta i osoba iz njegovog okruženja.

Brojne govorno-jezičke disfunkcije ispoljene na predškolskom uzrastu, čak iako su se do polaska u školu razvile i uskladile naizgled na odgovarajući način, nega-

---

tivno se odražavaju na sposobnost usvajanja novih znanja i veština na osnovnoškolskom uzrastu. Njihove teškoće u govorno-jezičkom razvoju mogu razviti različite složene probleme na početku, ali kasnije se pretvore u mnogo specifičnije probleme u životu. Kao posledice nerazjašnjenog problema razvojne disfazije, s jedne strane, mogu se javiti teškoće u usvajanju školskog gradiva, u savladavanju veština čitanja i pisanja, neuspešnost u izvršavanju zadataka, problemi vezani za organizaciju i trajanje pažnje, poremećena komunikacija sa vršnjacima i odraslim. S druge strane, izmenjeno ponašanje (hiperaktivnost, agresija i nasilničko ponašanje ili, nasuprot tome, preterana anksioznost, nesigurnost, nepoverenje i sklonost izolaciji) može nastati zbog smanjenih komunikativnih sposobnosti. Ove teškoće ne javljaju se kod sve dece, ali ukoliko su prisutne, svakako da utiču na odnos nastavnika i vršnjaka prema takvom detetu. Negativni stavovi nastavnika i vršnjaka prema ovoj deci stvaraju kod te dece gubitak interesovanja za školu u celini (raspad motivacije) i mogu da utiču nepovoljno na sve aspekte dečjeg razvoja (intelektualni, emocionalni i socijalni).

Da bi se posledice razvojne disfazije ublažile, potrebno je posvetiti posebnu pažnju načinu na koji se izvodi logopedski tretman ove dece, razvoju dobrih vršnjačkih odnosa kao i razvoju dobrih odnosa na relaciji nastavnik–učenik. Logopedski tretman mora biti u saglasnosti sa ciljevima vaspitanja i obrazovanja. On treba da odgovara zadacima nastave, normalizaciji govora učenika, razvoju verbalnih i pisanih sposobnosti pojedinih učenika, poboljšanju uspeha, normalizaciji ponašanja, razvijanju odnosa solidarnosti. Rana dijagnoza, diferencijalna dijagnoza, pravovremeno započinjanje i adekvatno trajanje logopedskog tretmana, kao i neophodno praćenje toka jezičkog razvoja nakon završenog stručnog tretmana dece sa razvojnom disfazijom, mogu sprečiti progresiju smetnji u učenju i ponašanju.

Literatura:

1. Bugarski, R. (1991): *Uvod u opštu lingvistiku*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd;
2. Kašić, Z. (1996): »Uloga semantičkog jezgra lekseme u bogaćenju aktivnog dečjeg rečnika«, Beogradska defektološka škola, Beograd, br. 1, str. 15–21;
3. Kašić, Z. (1996): »Leksički skupovi otvorene klase reči u dečjem jeziku«, Dani defektologa Jugoslavije, Niška Banja.
4. Panić, V. (1990): *Razvojno-dinamička psihologija i psihologija učenja*, Naučna knjiga, Beograd;
5. Stanojčić, Ž., Popović Lj. (2000): *Gramatika srpskoga jezika*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd;
6. Škiljan, D. (1987): *Pogled u lingvistiku*, Školska knjiga, Zagreb;
7. Vladislavljević, S. (1987): »Afazije i razvojne disfazije«, u *Logopedija III*, Naučna knjiga, Beograd.

LEXICAL MARROW IN THE LANGUAGE OF DYSPHASIC CHILDREN

Summary: Results of research of lexical-semantic development have been shown in this paper, from the aspect of enriching and maturing children's vocabulary, i.e. studying the way the children with developmental dysphasia form paradigm groups of lexemes in the structure of a lexicon. Specimen was made of 160 interviewees, age 7 to 13 who were divided into two groups: experimental group is with 60 interviewees (children with developmental dysphasia after the completed logopedic treatment), and a control group of 100 interviewees (children with norms speech-language development). Research was made by lexical-semantic

---

test – sub test lexical marrow by Z. Kasic. The full understanding of the language contents of lexeme, which marrow we are starting from, is the basic condition for widening and enriching the vocabulary. Results of the research showed that children with developmental dysphasia after finishing logopedic treatment show difficulties in using morphological mechanism (common lexical-semantic marrow + patterns of derivation and composition in the active part of the vocabulary). Also, results of the research show the fact that vocabulary of children with developmental dysphasia is much poorer and less mature in comparison to vocabulary of their peers.

Key words: language development, developmental dysphasia, lexical-semantic level, lexical marrow, logopedic treatment, regular primary school.

***

LEKSI[^]ESKOE }DRO V }ZVKE DISFAZI[^]NWH DETEJ

Rezyme: V nasto]ej rabote predstavlenw rezulxtatw issledovani] leksiko-semanti~eskogo razviti] detej s vozrastnoj disfaziej: kak ih slovarx oboga\ets] i sozrevaet, kak u detej formiruyts] paradigmati~eskie celwe leksem v strukture slovar]. Vwborku predstavljyt 160 opro[ennwh – ot 7-13 let, razdelenw na dve gruppw. >ksperimentalxna] gruppa nas~itwvala 60 respondentov (deti s vozrastnoj disfaziej po okon~anii logopedi~eskogo le~eni]), a kontrolxnuy gruppu sostavl]lo 100 opro[ennwh detej (deti s normalxno razvitoj re~xy). Issledovanie provodilosx putem Leksi~esko-semanti~eskogo testa – subtest Leksi~eskoe]dro, avtora Z. Ka[i~a. Osnovnw usloviem ras[ireni] i oboga\eni] slovar] bwlo polnoe ponimanie re~evogo soder`ani] leksemw,]dro kotoroj predstavlj]et opornuy to~ku. Rezulxtatw issledovani] pokazali, ~to deti s vozrastnoj disfaziej po okon~anii logopedi~eskogo le~eni] vstre~ayts] s problemami pri polxzovanii morfolo-gi~eskimi mehanizmami (ob\ee leksiko-semanti~eskoe]dro + slovo-obrazovatelxne obrazcw derivacii i kompozicii v aktivnom slo-vare). Rezulxtatw issledovani] ukazwvayt tak`e na to, ~to slo-varnwj sostav u detej s vozrastnoj disfaziej gorazdo menee bogat i zrel v sravnenii s slovarem rovesnikov.

Kly~evwe slova: re~evoe razvitie, vozrastna] disfazi], leksiko-semanti~eskij urovenx, leksiko~eskoe]dro, logopedi~eskoe le~enie, regul]rna] na~alxna] [kola.